

Sygn. akt I ACa 212/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jan Kremer
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Grzegorz Krężolek (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Paulina Klaja

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Rejonowej w T.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 20 grudnia 2017 r. sygn. akt I C 212/17

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego należnymi Skarbowi Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;**

3. **przyznaje od Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę 6.642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote), w tym 1242 zł podatku od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym pełnomocnikowi z urzędu adw. U. S..**

SSA Józef Wąsik SSA Jan Kremer SSA Grzegorz Krężolek

Sygn. akt I ACa 212/18

UZASADNIENIE

Uznając za niezasadne roszczenie J. P. , domagającego się od Skarbu Państwa - Prokuratora Rejonowego w T. zadośćuczynienia za doznana krzywdę w kwocie 1 500 000 złotych,

wywołaną niezgodnym z prawem umieszczeniem go szpitalach psychiatrycznych , w których trzynastomiesięczny ogółem pobyt , doprowadził do istotnego pogorszenia stanu zdrowia powoda ,

Sąd Okręgowy w Tarnowie , wyrokiem z dnia 20 grudnia 2017r :

- oddalił powództwo [pkt I],

- przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie- pełnomocnikowi powoda z urzędu adw. U. S. wynagrodzenie w kwocie 8856 zł, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [pkt II] ;

- nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej i oddalił wniosek o zasądzenie tych kosztów na jej rzecz .[pkt III sentencji wyroku]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W dniu 28 kwietnia 2008 roku został skierowany do Sądu Rejonowego w T. wniosek prokuratora o umorzenie postępowania karnego prowadzonego wobec J. P., podejrzanego o dwa przestępstwa z art. 232 k.k. – wobec nie popełnienia przez podejrzanego zarzucanych mu przestępstw ze względu na stan niepoczytalności w chwili czynu – i o zastosowanie wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia go w szpitalu (...).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w B.z dnia 5 czerwca 2008 roku zastosowano wobec J. P. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy , umieszczając podejrzanego w warunkach szpitalnych Aresztu Śledczego w K.. Powód został tam przyjęty w dniu 14 czerwca 2008 roku. Środek zapobiegawczy został uchylony postanowieniem z dnia 17 czerwca 2008 r, wobec zastosowania w stosunku do J. P. leczenia psychiatrycznego bez jego zgody. W okresie od dnia 18 czerwca 2008 roku do dnia 8 sierpnia 2008 r powód przebywał w Szpitalu (...) w K..

Postanowieniem z dnia 4 września 2008 roku Sąd Rejonowy w B. umorzył postępowanie karne wobec J. P., podejrzanego o czyny z art. 232 k.k., wobec nie popełnienia przez niego zarzucanych mu przestępstw ze względu na stan niepoczytalności w chwili popełnienia czynów i na mocy art. 93 k.k. i art. 94 § 1 k.k. zastosował wobec niego środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w odpowiednim zakładzie (...). Na skutek jego zażalenia , postanowienie zostało uchylone i sprawa została przekazana Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania

W dniu 28 października 2008 roku został złożony przez prokuratora kolejny wniosek w trybie art. 324 k.p.k. o umorzenie postępowania karnego prowadzonego wobec J. P. podejrzanego o czyny z art. 226 § 1 k.k., 190 §1 k.k. i 224 § 1 k.k., który został zarejestrowany pod sygn. akt (...). Sprawa ta została połączona do wspólnego rozpoznania ze sprawą o sygn. akt (...).

Została ona przekazana do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w D., który postanowieniem umorzył postępowanie karne wobec powoda o czyny karalne z art. 232 k.k., 226 § 1 k.k., 190 § 1 k.k. i 224 § 1 k.k., o których popełnienie był on podejrzany i na mocy art. 94 § 1 k.k. orzekł umieszczenie podejrzanego w celu leczenia w zamkniętym zakładzie (...).

Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 29 stycznia 2010 roku. Środek zabezpieczający był wykonywany w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia w Szpitalu (...) w L.. J. P. został przyjęty do szpitala 6 września 2010 roku, i przebywał tam do dnia 29 września 2011 roku.

Jak ustala dalej Sąd Okręgowy , w toku postępowania karnego zasięmano opinii biegłych psychiatrów, którzy stwierdzili, że J. P. cierpi na chorobę psychiczną o obrazie klinicznym zespołu paranoicznego. W chwili popełniania zarzucanych mu czynów miał zniesioną zdolność rozpoznania znaczenia czynów i rozsądnego pokierowania swoim postępowaniem. W swoim stanie zdrowia stanowi poważne zagrożenie dla porządku prawnego i może on ponownie dopuścić się czynów karalnych, jakie zostały mu zarzucone w sprawie lub też innych czynów o znacznym stopniu społecznej szkodliwości.

Powód pozostał wtedy pod zarzutami gróźb podpalenia budynków sądowych, gróźb pozbawienia życia sędziów, oraz ich znieważania.

Postanowieniem z dnia 8 marca 2011 roku Sąd Rejonowy w D. orzekł o dalszym stosowaniu wobec niego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia go w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia w Oddziale (...) Szpitala (...) w L., po zasięgnięciu w tym zakresie opinii sądowo – psychiatrycznej. Środek zapobiegawczy został uchylony postanowieniem Sądu z dnia 1 września 2011 roku ,a powód został zwolniony z zakładu (...), po przeprowadzeniu kolejnej opinii sądowo – psychiatrycznej.

J. P. przed umieszczeniem go po w szpitalu(...) w K., od kilkunastu lat leczył się na nadciśnienie tętnicze, oraz pozostawał w leczeniu neurologicznym z powodu choroby P..

Obecnie utrzymuje się z renty w kwocie około 860 zł miesięcznie. Jest właścicielem zabudowanej działki o powierzchni 19 arów.

W ramach rozważań prawnych Sąd Okręgowy ocenił roszczenie powoda jako niezasadne przede wszystkim dlatego , iż jego zdaniem , trafnym okazał się , zasadniczy zarzut , którym broniła się strona pozwana , a mianowicie zarzut przedawnienia.

Motywuując taką ocenę Sąd I instancji wskazał , iż J. P. dochodził zadośćuczynienia za doznaną szkodę w postaci rozstroju jego zdrowia fizycznego i psychicznego, która miała powstać w związku ze stosowaniem wobec niego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie (...).

Źródłem tak określonej szkody stanowi prawomocne orzeczenie Sądu, na podstawie którego orzeczono o stosowaniu wobec niego tegoż środka.

Przy tak zakreślonej podstawie faktycznej powództwa, dla oceny normatywnej żądania zastosowanie mogłyby mieć art. 417 k.c. w zw. z art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c., albo art. 24 § 1 k.c. w zw. art. 448 k.c.

W konsekwencji kwestię terminu jego przedawnienia reguluje norma art. 442¹ § 1 k.c.

Argumentował , że J. P. wiązał zgłoszone roszczenie z dwoma zdarzeniami - pobytami w zakładach (...), które , w jego ocenie, spowodowało sprzeczne z prawem działanie Prokuratora Rejonowego wT..

Pierwsze z nich to pobyt w szpitalu (...) (...)w K. , który opuścił w sierpniu 2008r. Drugie to pobyt w szpitalu (...) (...) w L. , który opuścił we wrześniu 2011r.

Termin przedawnienia w odniesieniu do roszczeń wyrównawczych, powiązanych przez powoda odrębnie z tymi niezależnymi od siebie zdarzeniami , rozpoczął swój bieg od czasu w którym obydwaj stały się wymagalne skoro po opuszczeniu każdej z placówek leczniczych , J. P. był świadomy doznanej szkody oraz podmiotu , który jest odpowiedzialny za jej wyrównanie.

W konsekwencji, trzyletni termin przedawnienia , w odniesieniu do pobytu w szpitalu w K. upłynął we sierpniu 2011r , a w przypadku pobytu w szpitalu w L. we wrześniu 2014r.

Obydwie daty są datami wcześniejszymi aniżeli data wniesienia pozwu przez powoda, skoro zdecydował się na to , odpowiednio ponad sześć i ponad dwa lata po tym , kiedy roszczenie uległo przedawnieniu.

Powód podczas postępowania, jak wskazywał Sąd Okręgowy nie powoływał się przy tym na żadne okoliczności , które mogłyby wywołać skutek przerwy jego biegu.

W konkluzji tej części swojego stanowiska prawnego, przy uznaniu zarzutu przedawnienia za usprawiedliwiony, Sąd Okręgowy zaakcentował również , w odwołaniu się do uchwały pełnego składu izby cywilnej Sądu Najwyższego z dnia

17 lutego 2006r , sygn.III CZP 84/05 - powołanej za zbiorem Legalis , że był wolny od badania realizacji przesłanek normatywnych odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej wobec powoda.

Tym niemniej ocenę taką , w dalszej części motywów prawnych rozstrzygnięcia przeprowadził, uznając je za niespełnione , w tym w szczególności nie dopatrył się realizacji przesłanki bez[prawności działania Prokuratora Rejonowego w T. za którego miałby odszkodowawczo odpowiadać Skarb Państwa . W tym zakresie wskazał , gdy decyzje o umieszczeniu J. P. w szpitalach (...) podejmowały Sądy Rejonowe , odpowiednio w B. oraz D..

Ponadto, jego zdaniem, powód nie dowiódł w postępowaniu wyrządzenia mu w ten sposób szkody / krzywdy / , a jego stanowisko przeciwne w tym zakresie pozostało jedynie w sferze nie zweryfikowanych dowodowo twierdzeń.

Rozstrzygając o kosztach procesu , Sąd I instancji, na podstawie art. 102 k.p.c, powoda wobec strony przeciwnej nimi nie obciążył. Wziął przy tym pod uwagę złą sytuację materialną J. P. , jego sytuację osobistą, jak również to , że formułując roszczenie działał w oparciu o subiektywne poczucie krzywdy.

W warunkach oddalenia powództwa, Sąd Okręgowy , na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze (t. jedn. Dz. U. z 2015 roku, poz. 615, ze zm.) przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie ,na rzecz adwokata reprezentującego powoda z urzędu, wynagrodzenie za udzielenie pomocy prawnej z urzędu. Jego wysokość ustalił na podstawie §8 pkt 7 w zw. z 5 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1714) w brzmieniu obowiązującym w dniu wytoczenia powództwa.

W apelacji od tego orzeczenia powód , obejmując jej zakresem punkt I jego sentencji, we wniosku środka odwoławczego, domagał się jego zmiany i uwzględnienia żądania pozwu w całości.

Jako wniosek ewentualny sformułował żądanie wydania przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia kasatoryjnego i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Tarnowie do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został oparty na następujących zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego , w sposób mający dla treści rozstrzygnięcia istotne znaczenie , a to art. 299 kpc wobec nie przeprowadzenia przez Sąd dowodu z przesłuchania powoda , a także nie uwzględnienia jego wniosków dowodów o przesłuchanie świadków oraz przeprowadzenie opinii biegłych dla ustalenia aktualnego stanu zdrowia skarżącego oraz jego związku z pobytem w zakładach (...)w K. i L. ,

- błędów w ustaleniach faktycznych, wobec nie potwierdzenia w nich nieprawidłowości , które miały miejsce wobec niewłaściwego stosowania wobec powoda środków zabezpieczających umieszczenia J. P. w tych placówkach , tym bardziej , że wątpliwości budziły także opinie biegłych , których wnioski współdecydowały o ich zastosowaniu ,

- naruszenia prawa materialnego w następstwie :

a/ niezastosowania przez Sąd Okręgowy art. 442¹kc w zw. z art. 123 §1 i 124 kc mimo , że zaszła przyczyna powodująca przerwanie biegu przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem, w postaci złożenia przez powoda podczas biegu tego terminu pozwu o zapłatę , który wywołał skutek przerwy ,

b/ art. 5 kc wobec nie wzięcia przez Sąd I instancji pod uwagę , że zarzut przedawnienia ,którym bronił się w postępowaniu Skarb Państwa , należało ocenić , w okolicznościach ujawnionych w postępowaniu, jako powołany sprzecznie z tymi zasadami.

Odpowiadając na apelację, reprezentującą stronę pozwaną Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, domagała się jej oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw oraz obciążenia J. P. kosztami postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy powoda nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu , nie można bowiem podzielić żadnego z zarzutów na których opiera się jej konstrukcja.

W jego ramach powód nie podnosi zarzutów procesowych dotyczących sposobu przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, a wobec tego , biorąc pod uwagę regułę związania przez Sąd odwoławczy zarzutami tej natury , musi on tę ocenę i wnioski z niej wynikające dla poczynionych ustaleń faktycznych , aprobować.

W konsekwencji fakty , które Sąd niższej instancji uczynił podstawą faktyczną wydanego wyroku, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Nie ma racji skarżący , podnosząc wskazany przez siebie zarzut procesowy.

Na wstępie przypomnieć należy , że zarzut procesowy jest uzasadniony tylko przy kumulatywnym spełnieniu dwóch warunków. Po pierwsze skarżący ma wykazać , że konkretna norma formalna rzeczywiście została przez Sąd naruszona i po drugie skutek tego naruszenia przełożył się na ostateczny kształt treści zapadłego wyroku, mając dla niej istotne znaczenie.

Apelujący upatruje jego realizacji w tym , że nie został przeprowadzony dowód jego przesłuchania w charakterze strony i w tym ,że zgłoszone przezeń osobowe wnioski dowodowe oraz postulat dopuszczenia dowodu z opinii biegłych nie został uznany za uzasadniony.

Tak skonstruowany zarzut jest , w ocenie Sądu II instancji chybiony dlatego , że treść tych pominiętych decyzją procesową Sądu Okręgowego dowodów nie miała znaczenia dla treści kontrolowanego instancyjnie rozstrzygnięcia.

Oto bowiem w warunkach , gdy roszczenie J. P. było przedawnione , na co w sposób usprawiedliwiony powołała się strona pozwana , skutecznie podnosząc zarzut tej treści , prowadzenie dowodów dla potwierdzenia realizacji normatywnych przesłanek odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa [a temu służyły nie przeprowadzone dowody] było zbędne.

W tym zakresie Sąd II instancji , w składzie rozstrzygającym sprawę, aprobuje powołane także przez Sąd Okręgowy , stanowisko pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 17 lutego 2006r , sygn. III CZP 84/05.

Nie ma , właśnie z tego powodu, również racji skarżący , gdy podnosi zarzut błędu w ustaleniach faktycznych , który miał mieć miejsce, zdaniem J. P., w sposób przezeń w motywach tego zarzutu opisany.

Zatem tylko na marginesie należy zwrócić uwagę , że w ramach ustaleń Sąd Okręgowy nie wypowiedział się , ani nie dokonywał oceny poprawności zastosowania środków zabezpieczających wobec powoda , w postaci umieszczania go w szpitalach (...), a tym bardziej , co do poprawności stwierdzenia istnienia podstaw do ich stosowania, w ówczesnym stanie jego zdrowia , które potwierdzili opiniujący specjaliści lekarze. Nie mógł zatem Sąd w tym zakresie popełnić błędu zarzucanego mu przez skarżącego w ramach omawianego zarzutu.

Nietrafne są również te zarzuty materialne , do których odwołuje się apelujący.

Twierdząc , iż Sąd I instancji nie uwzględnił okoliczności prowadzących do przerwania biegu przedawnienia na podstawie art. 123 §1 pkt. 1 kc , nie wskazuje bowiem na żadne zindywidualizowane postępowanie , które wszczęł wobec Skarbu państwa w czasie biegu terminu przedawnienia obecnie ocenianego roszczenia obecnie , które taki skutek mogłoby wywołać.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik apelującego wskazał , że taki pozew J. P. złożył ale został on prawomocnie zwrócony. Nie sprecyzował przy tym bliżej roszczenia procesowego , które było przedmiotem ówczesnego żądania

powoda, a fakt zwrotu tym bardziej przekonuje, że do twierdzonej przerwy nie mógł on doprowadzić, skoro w myśl § 130 § 2 kpc w zw z art. 187 § 1 kpc zwrócony nie wywoływał żadnych skutków, które ustawa wiąże z jego wniesieniem, w tym skutku do którego w motywach zarzutu odwołuje się skarżący.

Nietrafny jest również ten zarzut materialny, w ramach którego apelujący twierdzi, że powołanie się przez stronę przeciwną na zarzut przedawnienia roszczenia jest nadużyciem prawa podmiotowego i jako sprzeczny z zasadami współżycia społecznego nie powinien być przez Sąd niższej instancji uwzględniony.

Motywuując go, skarżący nie wskazał na żadne okoliczności mogące potwierdzać, iż strona przeciwna postępowała wobec powoda w taki sposób, który nie zasługując na aprobatę właśnie z uwagi na te zasady, uniemożliwił mu wcześniejsze dochodzenie roszczenia kompensacyjnego opartego na powoływanej przezeń podstawie faktycznej.

Tylko w takim przypadku powołanie się na normę art. 5 kc jako niweczącą skutek posłużenia się zarzutem przedawnienia mogłoby zostać rozważane jako prowadzący do konsekwencji o jakiej mówi apelujący.

Przeciwnie, z ustaleń dokonanych w sprawie wynika, że J. P. nie doznawał żadnych przeszkód nie tylko ze strony reprezentantów obecnie pozwanego Skarbu Państwa ale także takich, które dotyczyły jego osoby, aby uczynić to we właściwym, z punktu widzenia obowiązującego porządku prawnego odnoszącego się do warunków dochodzenia roszczeń o deliktowej podstawie, czasie.

Z podanych przyczyn, w uznaniu apelacji za niezasadną, Sąd II instancji orzekł o jej oddaleniu, na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 417 § 1 i 445 § 1 kc.

Rozstrzygając o kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny zdecydował o nie obciążaniu nimi J. P. wobec Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, stosując normę art. 102 kpc w zw z art. 391 § 1 kpc.

Ocecił, że aktualna sytuacja osobista i dochodowa powoda, cierpiącego na chorobę P. oraz utrzymującego się jedynie ze skromnej renty, w wymiarze około 860 złotych miesięcznie, uprawnia do tego, aby zasady słuszności, wyprzedzając generalną w zakresie rozliczenia kosztów postępowania sądowego pomiędzy stronami, zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy, zdecydowały o sięgnięciu w tym przypadku po dobrodziejstwo wynikające z normy art. 102 kpc.

Sądowi nie umykał przy tym wzgląd na konieczność zapewnienia skuteczności orzeczeń sądowych także w zakresie obowiązków finansowych stron.

W aktualnej sytuacji J. P. skuteczna egzekucja świadczenia z tytułu kosztów jest, jak się wydaje wykluczona, a jej chociażby częściowa skuteczność podważyłaby podstawy ekonomiczne jego codziennej egzystencji nawet, gdyby ograniczył on zaspokajanie swoich potrzeb do zupełnego minimum.

Nie można też tracić z pola widzenia tego, że za sięgnięciem po zastosowany wyjątek przemawiał także sam charakter sprawy, u podstaw wszczęcia której znalazło się silnie eksponowane przez powoda w pismach procesowych, a także na rozprawie apelacyjnej, poczucie niesprawiedliwości i rozzalenia wobec organów wymiaru sprawiedliwości i urzędu prokuratorskiego.

Sąd II instancji przyznał ze środków budżetowych Skarbu Państwa wynagrodzenie na rzecz reprezentującego powoda z urzędu, pełnomocnika będącego adwokatem.

Kwota należna z tego tytułu, pozostając pochodną wartości przedmiotu zaskarżenia, została ustalona na podstawie § 8 pkt 7 w zw z § 16 ust. 1 pkt 2 oraz § 4 ust. 3 Rozporządzenia MS w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016 [DzU z 2016 poz. 1714].

SSA Grzegorz Krężolek SSA Jan Kremer SSA Józef Wąsik